

Notater ved Barbie-sakens slutt

Det var det. Ofrene som krever erstatning, har fremlagt sin sak. Statsadvokaten har talt. Forsvaret har, som rimelig er, ydt sin prinsipielle motstand. Jurymedlemmene har lyttet, diskutert og så avgjort, fullstendig suverent. Og dermed er denne uendelige rettssaken endelig kommet frem til det punktet hvor vi kan gjøre opp status.

* * *

Han har hatt sine gode og dårlige stunder, sine sterke øyeblikk og sine tider hvor han har gått på tomgang. Han har hatt sine sprekker, det har hendt at han har sviktet, han har snublet, og han har hatt sine blinde punkter. Det har vært feilstilte spørsmål. Spørsmål som ikke er blitt stilt i det hele tatt. Vi har vært gjennom den underlige, pinlige følelsen når det tilfeldigvis ble snakk om pétainisme, samarbeide med fienden, motstandsbevegelsen... Men bortsett fra disse nyansene, disse detaljene og ørsmå forbeholdene, har det i det store og hele ikke gått så verst. Og når jeg tenker på hvor verre vi var, når jeg husker de tusen fellene og bakholdene saken ble formodet å være overstrødd med, og som jeg selv uttrykte bekymring for i den første artikkelen jeg skrev om denne saken, er det ikke langt fra at jeg finner det hele fullstendig eksemplarisk.

* * *

Vi fryktet Vergès, for eksempel. Vi var redde for provokasjonene, for de avsløringene han måtte komme med. Og husk at hele Frankrike hang ved ordene hans; ved de navnene han skulle oppgi: Idag har Vergès tapt. Han har ikke holdt noen av sine løfter, han har ikke lyktes med noen av sine effekter. Og han som ventet seg så mye av denne saken, han som formelig innkasserte noe mer enn en triumf, selve kronen på karrièren sin, han risikerer nå å ikke etterlate seg særlig flere spor enn den obskure doktor Servatius gjorde i rettssaken mot Eichmann i Jerusalem.

* * *

Vi fryktet en rettssak fylt av hat. Vi fryktet - eller nettopp Vergès fryktet og fikk til slutt også oss til å frykte - lynchjakt, skrik og skrål, en atmosfære preget av menneskejakt på en syndebykk som kunne forvandle jegeren til den jagede og boddelen fra igår til dagens offer, slik at alt dette ville forvrengte hele meningen med foretaket. Det ble ingen menneskejakt. Barbie ble behandlet som ingen forbryter av hans art noensinne er blitt behandlet noe sted. Alt foregikk i korrekte former, alle formelle krav ble overholdt. Formene ble respektert langt mere skrupuløst enn i Eichmann-saken, som dannelsen presedens, kan Hannah Arendt fortelle. Og det Frankrike nå har oppvist, er et strålende rolig og verdig rettsvesen som uten å redusere det minste på kravet til rettferdighet, uten å fire en tøddel på sine prinsipper, har klart å dømme, virkelig dømme, en av de mest avskyelige forbryterne dette rettsvesenet noensinne har fått å administrere.

Og endelig kunne vi frykte det jeg selv fryktet, nemlig en rettssak som gikk på grunn på det dobbelte og nesten uunngåelige skjæret som formelig danner grensen for alt som blir sagt om nazismen. På den ene siden måtte man unngå fristelsen til å satanisere, for å unngå å banalisere (Barbie, den absolute forbryter, monstrenes monster, som ved selve sine forbrytelsers umåtelighet ville uskyldiggjøre de billige morderne som kom før og etter ham). På den annen side måtte man, for å motvirke denne sataniseringen og dens uheldigste følger, unngå den enda alvorligere fristelsen til å drukne nevnte lovbrudd i et hav av skjellsord og smerteskrisk som straks ville banalisere det hele (Barbie, en høyst ordinær forbryter, en morder blant

fant sted, var bare til å glede seg over. Unnskyld at jeg dermed sier det så brutalt. Men jeg tror at det, nok en gang tross en og annen liten utglidning, er i denne situasjonen vi befinner oss idag. Jeg tror Barbie-saken langt fra har fordunklet den oppfatningen vi gjør oss av folkemordet, at den tvertimot har bidratt til å kaste lys over dette begrepet, og på en viss måte til å berike det.

* * *

Et eksempel. Den gamle. Den meget gamle oppfatningen som går ut på at jødernes lidelser mellom 1940 og 1945 var lidelser uten like, noe aldeles uhørt det ikke fantes prese-

Klaus Barbie ble behandlet som ingen forbryter av hans art noensinne er blitt behandlet noe sted. Alt foregikk i korrekte former, alle formelle krav ble overholdt, skriver Bernard-Henri Lévy. (Tegning: Lasse Kolsrud)

Vi fryktet nettopp en rettssak som ville bli gjort til en forestilling. Vi ble forespeilet en eller annen minnes fjelebod hvor dommere, jurymedlemmer, journalister og intellektuelle skulle danse sammen mens mediaorkestrene spilte opp. Men slik gikk det heller ikke. Komedi - i den grad det ble noen komedie - holdt seg innen rimelighetens grenser, da det kom til stykket. Om Barbie var der eller ei, om showets stjerne var til stede på scenen eller ei, medførte ingen merkbar forandring i den interessen denne saken ble vist. Og det som har slått meg personlig, det som imponerte meg hele tiden, er det usedvanlige alvoret Frankrikes befolkning tross alt har lagt i sin oppgave; å sørge og å minnes.